

Stručný nástin vývoje a činnosti čs. legie ve Francii.

Vývoj našeho zahraničního vojska ve Francii dál se za zcela jiných okolností, než tomu bylo v Rusku a v Itálii.

Kdežto v těchto dvou státech byl dostatek dobrovolníků, ochotných vstoupiti do řad našeho národního vojska, ač vyskytly se různé politické obtíže se strany tamních vládních orgánů, byly poměry ve Francii opačné.

Francouzská vláda pochopila ihned význam našeho odboje proti ústředním mocnostem a vycházela České Národní radě co nejochotněji vstříc, podporujíc všemožně její úsilí o vytvoření národního vojska, které by bojovalo pod vlastní vlajkou po boku dohodových mocností.

Počet Čechů, usdlých ve Francii a schopných boje, byl však velice nepatrný, takže nemohl sám poskytnouti žádoucího počtu dobrovolníků k organizaci čs. vojska, neboť pařížští Čechové se již vyčerpali, postavivše v r. 1914 jednu rotu (350 mužů), která v bojích blíže Arrasu v květnu r. 1915 ztratila téměř 200 svých členů. Také značná část Čechoslováků bojovala v cizinecké legii.

Bylo třeba rozvinouti značnou propagační činnost, hlavně za hranicemi Francie, aby se získali dobrovolníci. Tato propaganda musila směřovati především do zemí, kde žilo dosti našich příslušníků, t. j. především do Ruska a do Ameriky.

Veliká vzdálenost, jakož i nedostatek dopravních prostředků ztěžovaly velmi počáteční organizaci, takže naše legie ve Francii se uplatňuje na bojištích jako „poslední složka“ našeho zahraničního vojska.

Přesto, že bojovala poměrně krátkou dobu, přispěla svými činy způsobem vynikajícím k dosažení naší samostatnosti.

Veškerou činnost naší legie ve Francii lze rozdělit v činnost organizační, směřující k rychlému vybudování větší bojové jednotky, aspoň jedné brigády, a v činnost bojovou.

Organizační činnost.

Základ pro tvoření zahraničního vojska dala rota pařížských Čechů, která — jak již bylo uvedeno — bojovala v r. 1915 na bojištích u Targotte (blíže Arrasu), a byla na podzim r. 1916 stažena do Cognacu, prvního stanoviště naší legie.

Oficiální základ k organizování legie dal dekret francouzské vlády ze dne 16. prosince r. 1917.

Podle tohoto rozhodnutí uznala Francie Čechoslováky jako autonomní vojsko, které bojuje pod vlastním praporem proti ústředním mocnostem.

Politicky bylo podřízeno České Národní radě se sídlem v Paříži, vojensky pak francouzskému ministerstvu války, resp. vrchnímu armádnímu velitelství.

Za velitele určen byl plukovník francouzské armády Philippe, který měl právo, zastupovati Národní radu při ústředních vojenských úřadech v záležitostech naší armády.

Legie doplňovaly se z příslušníků naší národnosti, usedlých ve Francii a v jiných spojeneckých státech, a ze zajatců rak.-uherských armád, kteří dobrovolně chtěli vstoupiti do řad legie.

Čechoslováci, kteří až dotud bojovali v cizinecké legii anebo v jiných francouzských oddílech, byli přeloženi do našeho národního vojska.

Pokud se týká postupu a přiznání důstojnické hodnosti, byly směrodatné předpisy francouzské armády; povyšovati na důstojníky bylo sice v pravomoci Národní rady, musilo však býti potvrzováno také vrchním velením francouzským.

Důstojníci-zajatci, kteří přestoupili do legie, obdrželi hodnost podporučíka, bez ohledu na stupeň, který měli v dřívější armádě.

Pro organizaci, administrativu a výcvik platily předpisy francouzské.

Platově byli příslušníci legie postaveni na roveň členům francouzské armády.

Pro justiční záležitosti byl výnosem francouzské vlády ze dne 31. května 1918 zřízen zvláštní čs. vojenský soud, kterému podléhali všichni příslušníci legie; francouzští poddaní, přidělení našemu vojsku, souzeni byli však nadále podle francouzských předpisů.

Služba francouzských poddaných v naší legii byla rovnocenná službě ve francouzské armádě.

Největších zásluh o vybudování legie získal si náš první ministr války, generál Štefáník, který bojoval již od roku 1915 jako dobrovolník-letec na francouzském, a pak za Mackensenovy ofensivy také na srbském bojišti.

Stav se členem Národní rady, byl r. 1916 pověřen úkolem získati dobrovolníky v Rusku a v Americe pro vstup do legie ve Francii.

Výsledek jeho cesty do Ruska a na rumunská bojiště byl uspokojivý, neboť se přihlásilo téměř 300 dobrovolníků, kteří dorazili ještě koncem roku 1916 do Francie.

Získání těchto dobrovolníků v Rusku bylo usnadněno tím, že nebylo lze té doby uskutečnití organizaci naší legie v Rusku ve větších rozměrech, než v síle jedné brigády, takže tisíce našich dobrovolníků čekalo marně na povolání, a vstupovalo pak hromadně do služeb jihoslovanského sboru, kde měli Češi vytvořit 7. a 8. pluk, což se však nestalo, ježto zatím vypukla revoluce.

Generál Štefánik odebral se pak v létě r. 1917 do Severní Ameriky, aby i tam získal dobrovolníky pro legii.

Také výsledek této cesty byl velmi uspokojivý, neboť přihlásilo se ihned 2300 mužů, z nichž první část dorazila do Cognacu již v listopadu r. 1917.

Mimo to pak posílily francouzské legie ještě dvě oddíly dobrovolníků z Ruska; první oddíl 1200 mužů dorazil pod vedením kapitána Husáka 14. listopadu r. 1917 přes Archangelsk do Cognacu, druhý pak oddíl 500 mužů pod vedením majora Gibiše v dubnu r. 1918.

Konečně počátkem roku 1918 přešlo do Francie z italských zajateckých táborů ještě asi 600 mužů, býv. rakousko-uherských zajatců čs. národnosti v Srbsku.

Tímto způsobem podařilo se soustředit v táboře v Cognacu do jara r. 1918 téměř 8000 dobrovolníků.

Z nich vytvořila se pak jedna brigáda o dvou pěších plucích s čísly 21 a 22. (Číslo předchozí byla určena pro pluky naší legie v Rusku.)

Organisace a vojenský výcvik brigády byl do léta r. 1918 úplně skončen, takže koncem května bylo možno začít s převozem do armádního pásma.

Jádro sboru důstojnického dala tak zvaná „Stovka“, t. j. skupina 100 důstojníků z druhé naší divise na Rusi, kteří tehdy navštěvovali důstojnickou školu v Borislavi, a aby mohli vstoupit do naší legie ve Francii, zřekli se dobrovolně své hodnosti.

Ve Francii sloužili jako „prostí střelci“ více měsíců. Svým chováním přispěli značně k získání všeobecné obliby československého vojska.

V době organizace legie bylo asi 600 členů přiděleno k praktické službě jednotlivým francouzským plukům, aby se obeznámili s bojem na západní frontě; později byli pak ještě soustředěni v několika kursech, aby prohloubili theoretické vědomosti.

Tím byl získán potřebný, prakticky i theoreticky dobře vyškolený kmen důstojníků-instruktorů, který postačoval úplně pro naši legii ve Francii, a mohl také dodat nadpočetné členy do naší legie v Itálii, která trpěla té doby částečným nedostatkem důstojnictva.

Organisace a vojenský výcvik brigády byly do jara 1918 úplně skončeny, takže koncem června bylo možno přeložit legii do válečného pásma do okolí Darney (za Epinalem).

V době odchodu do bojového pásma čítala brigáda dohromady 167 důstojníků a 4800 mužů čs. národnosti, pak 44 důstojníků a 45 vojáků francouzské státní příslušnosti.

Po odchodu brigády z Cognacu tvořil se tam další pěší pluk s číslem 23, který však již do bojů nezasáhl, protože bylo mezitím uzavřeno příměří.

Před odchodem do bojového úseku obdržela tato brigáda z rukou presidenta francouzské republiky dne 28. června čestný prapor města Paříže jako symbol uznání našeho vojska za část spojenecké armády.

Bojová činnost.

Po odevzdání plukovního praporu vstupuje čs. brigáda do svazu 53. pěší francouzské divise a 21. pluk odchází v prvních dnech července z Darney na alsaskou frontu, kde nejprv jedním, brzy pak dvěma prapory v první linii drží podúsek Aspach-Mittelbach. (Viz přílohu čís. 1.)

V době pobytu v bojovém pásmu nepřichází k žádné větší akci; zato však činnost výzvědná jest stupňována, až přešla ve zdařilý výpad a zajati byli dva vojáci a jeden poddůstojník bavorského pluku. (Výpad tento jest potud zvláště pozoruhodný, že v témž samém městě posledně v měsíci únoru podnikly výpad dva francouzské prapory s předcházející 4 hodinovou dělostřeleckou přípravou všech druhů kalibrů, nepřivedly však ani jednoho zajatce, ztratily však více mrtvých a značný počet raněných. Kdežto výpad náš, jen s pěti minutovou přípravou, která spočívala jen v úzkém protřzení několika za sebou jdoucích řad ostnatého drátu, a chráněný pak za operace dělostřeleckou ochrannou clonou, zesílenou nepřímou střelbou z kulometů, dosáhl úplně cíle bez všelikých ztrát.)

Od té doby činnost v úseku stávala se živější na obou stranách a ničivá střelba dělostřelecká a minometů nabyla zvláště velkých rozměrů 14. a 15. září a způsobila první vážné ztráty 21. pluku.

22. pluk změnil v této době častěji své postavení, aby se vyhnul zbytečným ztrátám.

Dne 19. září odevzdala brigáda úsek 8. francouzskému pluku, a celá divise odešla do okolí Remeše, kde utvořila část zálohy V. armády.

Tam připravovala se větší akce, neboť Němci drželi ještě úsek řeky Vesles mezi Remeší a Jonchery, a V. armáda měla je přinutiti k ústupu. Naše brigáda postupovala v armádní záloze, aby byla připravena k případnému zasažení do boje. Hlavní útok měl byti podniknut 29. září; proto byla brigáda přidělena 9. divisi. Když však naše oddíly dorazily do lesíka severovýchodně od Jonchery, Němci pod tlakem 5. sboru vyklidili úsek na řece Vesles, a stáhli se za kanál Aisne-Marne, kde se postavili opět na odpor. Naše brigáda převzala pak 4. a 5. října úsek blíže d'Hermonville. Avšak Němci pod dojmem událostí u sousedních oddílů vyklidili v noci na 6. října také postavení za zmíněným kanálem, takže k zamýšlenému útoku nedošlo.

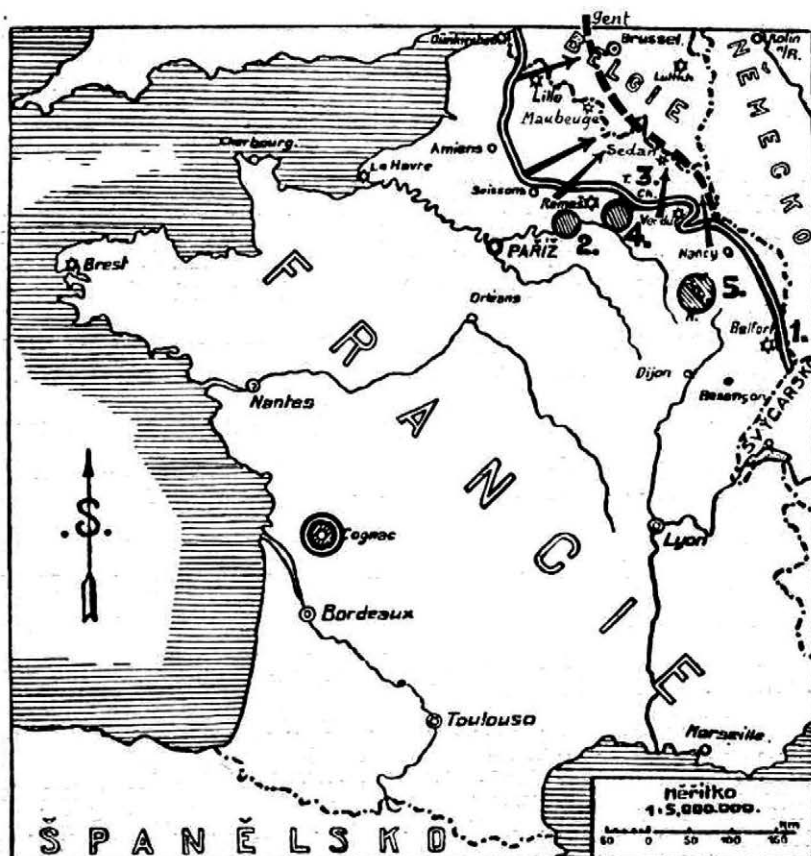
Dne 9. října byla celá 53. divise přidělena k 9. armádnímu sboru IV. armády a přeložena do okolí Sommepey, aby vystříдалa 48. divisi v úseku řeky Aisny mezi Vouziersem farmou (dvorem) Fontenille, a zúčastnila se pak všeobecného postupu celé armády. Pluk 21. převzal v noci na 16. října úsek Vrízy — farma Fontenille od 1. praporu Zuávů a 9. praporu myslivců, kdežto 22. pluk tvořil zatím divisní zálohu v okolí Chaumontu (viz přílohu čís. 2).

Divise měla úkolem překročiti řeku Aisnu a postoupiti do linie Terron a na výšiny Vandy, později pak až do úseku Marcelot a Le Alleux.

Útok měla 18. října zahájit 106. brigáda, kdežto naše brigáda měla zůstatí ještě za řekou, jsouc však připravena připojití se v rozhodném okamžiku k všeobecnému útoku směrem na Terron.

Rozložení čs. legie ve Francii v různých obdobích jejího vystoupení.

Příloha č. 2.



VYSVĚTLIVKY:

- Cognac: koncentrační místo příslušníků čs. národnosti v době tvoření čs. brigády.
- 1. První etapa čs. brig. v okolí Belfortu (7. - 12.). Od 3/12. do 12/12. čs. brig. v bojovém úseku Belfortu. 12/12. předává brig. úsek na č. franc. pluk a odchází do okolí Remes. Brig. jezdí ve spojení 53. franc. div. Druhá etapa v okolí Remes. Vzaloz (21.9.-4.10.) 4.10. převzala brig. bojový úsek na frontě (včetně luxemburských a na Národní cestě) 9.10. byla přeložena do okolí Vouziersu.
- 3. Třetí etapa v okolí Vouziersu (10.10.-9.11.) Brig. ve spojení 53. franc. divise bojuje od 20.3.10. v okolí Terronu a Chestru-u. 31.10. odchází do zálohy a předává úsek na 120. franc. divisi.
- 4. Čtvrtá etapa v okolí Mourmelonu (10.11.-14.11.) Brig. tvoří část hlavní zálohy.
- 5. Pátá etapa v okolí Vittelu, Darney a Monthureux (14.11.-15.12.1918.) Brig. rozšiřuje se zde v divizi o 3 pluků. V polovici ledna odjíždí přes Paduu do vlasti.
- Poválečná bojová čára v roce 1918.
- Bojová čára v době zastavení bojů (9.11.)
- Směr hlavních útoků dohodových vojsk.

Přípravy k útoku skončily se 17. října, takže příštího dne zahájila 106. brigáda útok, jak bylo zamýšleno.

Němci byli úplně překvapeni, a tak se překročení kanálu blíže Vrízy podařilo poměrně s malými ztrátami.

Pluk 319., který podnikal hlavní útok, pronikl za těžkých bojů až do farmy Marquart a na výšinu Vandy, kde se však srazil s německými posilami a musel se omezit na obranu.

Příštího dne pokračovalo se v útoku, jehož cílem bylo dosáhnouti úseku města Terronu a potoka Malvy; útočící pluk 106. brigády narazil však opět na mocný odpor Němců, kteří přivedli do úseku na rychlo dvě nové divise a zahájili protiútok, aby zatlačili Francouze do původního postavení za řekou Aisnou.

Francouzům podařilo se však odraziti všechny německé nápor y a obsaditi Terron jednou rotou pluku čís. 319.

Velitel čs. brigády plk. Philippe obdržel pak rozkaz převzít úsek u Terronu, vystřídati tamější oddíly 319. francouzského pluku naším vojskem a zajistiti jeho obranu. Viz přílohu čís. 3.

Tímto úkolem pověřil 1. prapor 21. pluku pod velením majora Husáka.

Major Husák, který stál tehdy v Echarsonu, vyslal ihned jednu rotu (velitel kpt. Šidlík) do Terronu, a ta pak v noci na 20. říjen vystřídala tamější francouzskou posádku.

Příštího dne o 8. hod. ranní, sotvaže se rota v Terronu trochu obeznámila s tamějšími poměry, byla napadena třemi německými prapory; první nápor byl odražen, při čemž byly ukořistěny dva kulomety. Později Němci opakovali útok za podpory četného dělostřelectva a letců a po tuhém odporu zatlačili naši rotu z města do farmy Macquart.

V důsledku ztráty města Terronu obdržel prapor majora Husáka rozkaz, přemístiti se z Echarsonu do farmy Macquart a zahájit opět útok na Terron.

Přesunutí musilo se dít v malých skupinách, neboť se konalo za dne, a Němci byli na všechny body přesně nastřeleni. Do 15 hodin bylo přeskupení skončeno. Po krátké dělostřelecké přípravě podnikl prapor protiútok a po jednohodinovém boji byli Němci, přesto, že se zoufale bránili a byli v přesile, opět vytlačeni z Terronu, a město opanováno našimi legionáři, kteří uhájili pak úsek po celou dobu svého pobytu v bojové čáře. Němci bombardovali pak více jak 20 letci Terron a podnikli dva velké pěší útoky, které se však zhroutily ve střelbě našich statečných obhájců.

V téže době uplatňoval se však německý hlavní útok podél silnice směrem na Vouziers a zatlačil francouzské oddíly až skoro k řece Aisně. Aby se situace napravila a aby se zamezilo další pronikání Němců, byl dán náš 22. pluk k dispozici 134. divisi, která v tomto úseku bojovala.

Mezitím co se pluk posunoval ze Chaumontu do Vouziersu, podařilo se odraziti německý nápor a udržeti tak dobyté posice.

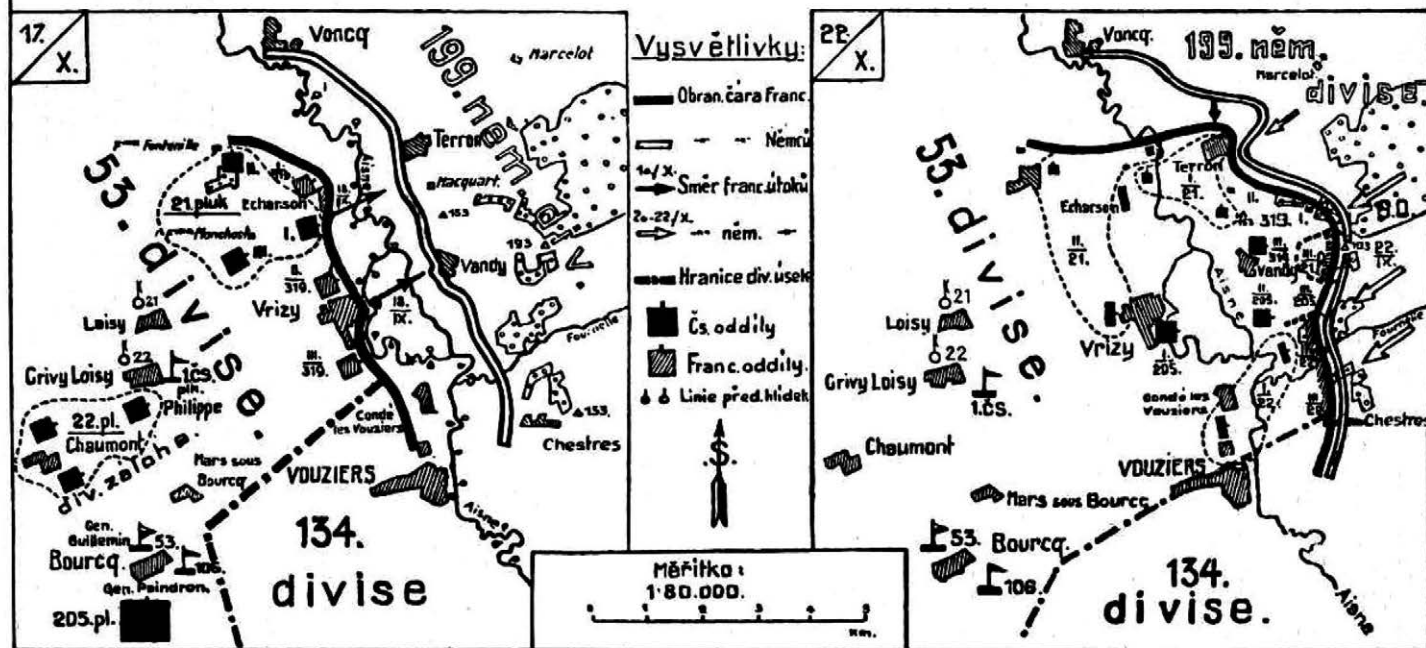
V noci na 22. října přesunul se druhý prapor 22. pluku (major Prignot) do úseku Croix de Capognière, P. Ban, první blíže Chestres, třetí prapor zůstal zatím v záloze u Vouziers.

Dne 22. října podnikli Němci třetí útok na celý úsek od Terronu až do Chestres, což vedlo k houževnatým bojům po celý den.

Přesto, že Němci zasáhli do boje četnými letci a shazovali pumy, nepodařilo se jim prolomit naši obrannou čáru.

Situace čs. brigády v bojovém úseku u Vouziers dne 17. a 22. října 1918.

Náčrt čis. 3.



V noci potom podnikl náš 22. pluk ve spojení s částí francouzského pluku čis. 205 protiútok a zatlačil Němce až do okolí mlýna Lancèves.

V noci na 23. října převzal pak třetí prapor 21. pluku část bojového úseku východně od Vandy od 319. pluku, takže od té doby byly v první řadě 4 prapory naší brigády a setrvaly tam až do vystřídání brigády.

Dne 27. října pokoušel se třetí prapor 22. pluku zmocnit se za účasti 65. francouzského pluku výšiny 153 u Chestres, což se však nepodařilo, protože Němci měli tam četné betonové, doposud nepoškozené úkryty pro kulomety.

V následujících dnech nenastaly již žádné peší útoky, neboť Němci, seznávše nemožnost dobýtí opět původních posic, snažili se ztížit našim obráncům pobyt častým bombardováním a otravnými plyny a shazováním bomb z letadel.

Přesto přece vytrvali všichni na svých místech.

Naše brigáda setrvala v bojovém úseku Terron-Chestres až do konce října, kdy předala úsek 124. francouzské divisi a odešla do zálohy 4. armády do Havine a St. Pierre (blíže Châlons s. M.).

V době pobytu v bojové čáře závodila naše brigáda o palmu vítězství se svými francouzskými druhy a obstála čestně, neboť nejenže uhájila přikázaného úseku, ale přesvědčila také naproti stojící německé jednotky, že veškeré úsilí prolomit naši čáru, jest marné a že by bylo jen zbytečným vykrvácením útočících oddílů.

V době bojů u Terronu a Chestru utrpěla brigáda značné ztráty mrtvých a raněných, rovnajících se asi čtvrtině celkového bojového stavu. Ztratila celkem 27 důstojníků a 1032 mužů, z toho mrtvých 9 důstojníků a 174 mužů; počet pohřešovaných byl 1 důstojník a 68 mužů. V době bojů ukořistila brigáda 1 dělo, 18 kulometů a zajala 6 důstojníků a 38 mužů.

Brigáda byla za své hrdinné činy, za sebeobětavost, jež dokázány jsou utrpěnými ztrátami, pak pro zásluhu o úspěch při operacích, vyznamenána velitelem spojeneckých vojsk touto pochvalou:

„Pod rázným a obratným velením plk. Philippa čs. pluky č. 21. a 22. podaly důkaz nejkrásnějších vojenských vlastností v bojích od 19. do 25. října východně od Vouziers.

Rozhodné v útoku, úporné v obraně, neochvějné v nejprudší dělostřelecké palbě, dostály skvěle úkolům jim svěřeným a uspokojily v každém ohledu své vůdce.“

V okolí Hauviné setrvala brigáda až do polovice listopadu a neměla již příležitosti zasáhnouti do boje, neboť německé vrchní velení přijalo 11. listopadu 1918 podmínky příměří, čímž byl skončen světový zápas také na tomto bojišti.

Koncem listopadu přesunula se brigáda do okolí Darney, kde byla dána k dispozici VII. armádě, a tvořila tam část hlavní zálohy nejvyššího velitele.

V době pobytu v okolí Darney brigáda zmohutněla v divisi o třech plucích. jejíž 3. pluk (č. 23.) vytvořili američtí Čechoslováci.

Dne 9. prosince přehlížel prezident republiky, profesor Masaryk, legii a vyslovil všem účastníkům plnou spokojenost s jejich chabrostí, kterouž proslavili jméno Čechoslováků také na francouzském bojišti a přispěli tak k dosažení naší samostatnosti.

Počátkem ledna r. 1919 legie počala se vracet do vlasti; poslední transport opustil pohostinnou Francii koncem ledna 1919.

Po odchodu legie vytvořil se v Cognacu ještě 24. pluk, který pojímal všechny Čechoslováky, roztroušené v jednotlivých táborech, a vracel se do vlasti ve skupinách až do polovice r. 1919.

Legie po svém příchodu do vlasti zúčastnila se koncem ledna 1919 obsazování Těšínska, aby tam pomohla uhájiti ohrožené části vlasti, a později také bojů na Slovensku, což však nenáleží již do rámce tohoto pojednání.

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ.

Poručík Karel Krepl:

Organisace německého dělostřelectva.')

Dělostřelectvo německé armády o 100.000 mužích (Reichsheer) skládá se z dělostřelectva 7 pěších divísí a 3 divísí jezdeckta.

Jeho materiál obsahuje:

204 děla 7.7 cm.
84 houfnice 10.5 cm.

Důstojníci — mladší menší měrou — pocházejí z dělostřelecké školy (Artillerieschule).

Celé dělostřelectvo jest podřízeno nejvyššímu dělostřeleckému inspektoru, který podléhá ministerstvu říšské obrany (Reichswehrministerium).

I. Dělostřelectvo pěší divise.

Dělostřelectvo každé pěší divise se skládá z velitelství divisiho dělostřelectva a z jednoho pluku o 3 oddílech.

1. Velitelství divisiho dělostřelectva.

Divisiho dělostřelectvu velí generál nebo plukovník zvaný „Der Artillerieführer der Division“, který má k ruce štáb, obsahující:

2 štábní důstojníky (jeden od generálního štábu, druhý od dělostřelectva);
6 poddůstojníků, z nichž 1 kreslíč a 3 určeni pro službu zpravodajskou (Nachrichtendienst);

24 mužů (z nichž 17 specialisovaných v bezdrátové telegrafii);

13 koní;

3 služební vozy (v míru bez zápřeže).

2. Dělostřelecký pluk.

Pluk obsahuje: Štáb pluku, 3 oddíly po 3 bateriích o 4 dělech a jednu náhradní baterii.

Štáb pluku obsahuje:

1 plukovníka, velitele pluku;

2 štábní důstojníky;

3 kapitány (z nichž 1 určen k službě pozorovací a 1 jako materiální a muniční důstojník);

1 kapitána nebo nadporučíka jako pobočníka;

1 zvěrolékaře;

2 úředníky (Beamte);

18 poddůstojníků (z nichž 2 pro službu zpravodajskou);

30 mužů (z nichž 7 pro službu zpravodajskou);

49 koní;

7 vozů (z nichž 1 vůz pro bezdrátovou stanici, telefonní vůz a 1 vůz pro oddíl ke stavbě telefonních linek).

Složení štábu oddílu jest toto:

1 štábní důstojník, velitel oddílu;

1 štábní důstojník (eventuelní zástupce);

1 kapitán, pověřen pozorovací službou;

*) Vyňato z francouzské „Revue d'Artillerie“. Článek podle různých zpráv 2. kanceláře gen. štábu armády.